

TIMBRO

Ett amerikanskt dilemma

OM IMMIGRATION OCH INTEGRATION

Roland Poirier Martinsson

TIMBRO • September 2013

Om författaren

ROLAND POIRIER MARTINSSON är filosof och författare. Han är kolumnist i Svenska Dagbladet och har skrivit ett flertal rapporter inom mediekritik. Han är bosatt i Texas.

© Författaren och Timbro 2013

ISBN: 978-91-7566-976-2

www.timbro.se

info@timbro.se

Innehåll

1 Inledning	• 4
2 En kort historia	• 6
2.1 1800-TALETS INVANDRING	• 9
2.2 1900-TALET: FÖRÄNDRADE FÖRUTSÄTTNINGAR	• 13
2.3 EFTER 1945 TILL IDAG	• 17
3 Tillståndet i unionen	• 23
4 Invandrare ligger inte det amerikanska samhället till last	• 26
5 Attityder till invandrare	• 31
6 Ett annat Amerika?	• 35
7 En impressionistisk analys	• 37
8 Tryckta källor	• 41

1 Inledning

På insidan av piedestalen för frihetsstatyn på Liberty Island finns en bronsplakett med en berömd sonett – *The New Colossus*¹ – av Emma Lazarus. Slutraderna har blivit klassiska:

*Keep, ancient lands, your storied pomp! cries she
With silent lips. Give me your tired, your poor,
Your huddled masses yearning to breathe free,
The wretched refuse of your teeming shore.
Send these, the homeless, tempest-tost to me,
I lift my lamp beside the golden door!*²

Strofen sammanfattar en väsentlig del av den amerikanska självbilden, som ett land byggt av invandrare för invandrare, ständigt öppet för nya generationer av förhoppningsfulla immigranter på flykt undan fattigdom och förföljelse. Omgiven av Brooklyn, Jersey City och Manhattan, en halv sjömil från Ellis Island, står statyn Liberty Enlightening the World och lyser upp den gyllene porten med sin fackla.

Bilden är självklart sann. Ända in i våra dagar har USA varit destinationen för fattiga förtryckarländers hukande massor, som trängtat efter att få andas fritt. Miljoner och åter miljoner har funnit möjligheter som förnekats dem i hemländerna: att försörja sig, att praktisera sin religion, att säga sitt hjärtas mening. När vi föreställer oss dem går tankarna till svenska, ryska, italienska och irländska migranter vid förra sekelskiftet, vi ser *Utvandrarviten* av Vilhelm Moberg och *Gudfadern* av Mario Puzo. Men det enskilda decennium som sett flest legala invandrare till USA är 1990-talet, då drygt tio miljoner anlände från huvudsakligen Mexico och Asien.³ Sedan 1986 har 27 miljoner människor invandrat legalt till USA⁴, till dem kommer de illegala invandrarna som just nu beräknas till 10–12 miljoner⁵ (även om uppskattningarna varierar kraftigt, från 7 miljoner till 20 miljoner⁶). De lever visserligen i de flesta fall svåra och osäkra liv, men är samtidigt också socialt etablerade i landet, i bemärkelsen sysselsatta, med fast bostad och ett socialt nätverk – om än på en oacceptabelt utsatt nivå.

Samtidigt innebär immigrationen till USA ett nationellt dilemma, och har så gjort sedan nationens födelse. Å ena sidan är USA verkligen en nation av och för invandrare, med medborgare som värderar, uppskattar och önskar vidmakthålla just den självbilden; ett känt och

1 Den "gamla" kolossen är så klart Kolossen på Rhodos, ett av antikens sju underverk (och troligen av ungefär samma dimensioner som frihetsstatyn).

2 Poemet skrevs 1883, och var en donation till en insamling för att finansiera piedestalen. Själva statyn skänktes av Frankrike till USA och invigdes 28 oktober 1886.

3 Terrazas & Batalova (2009).

4 Immigration Statistics, Dept. of Homeland Security.

5 Ibid.

6 <<http://www.csmonitor.com/2006/0516/p01s02-ussc.html>>.

lustigt exempel är de 55 000 permanenta uppehållstillstånd, *diversity immigrant visa* eller *green card lottery*, som USA varje år lottar ut i länder vars invandring till USA är låg i en medveten ansträngning att öka den kulturella mångfalden i landet.

Å andra sidan har landet sedan sin tillkomst och ända in i våra dagar uppvisat en fientlig hållning till en mängd olika invandrargrupper (just vilka har varierat), något som också fått genomslag både i konkreta, diskriminerande regleringar och i breda opinionsströmmar.

Spänningsförhållandet kvarstår. Inget land har samma förmåga att integrera stora mängder invandrare. Samtidigt lever invandrarfientliga attityder kvar och präglar både den politiska debatten och väljarna. Hur hänger det ihop? Hur kan USA vara båda sakerna samtidigt? Och vart är landet på väg i invandrarfrågan? Att besvara de frågorna kräver ett historiskt perspektiv.

2 En kort historia

Det amerikanska frihetskriget inleddes den 19 april 1775 med slagen vid Lexington och Concord, odödliggjort i Ralph Waldo Emersons *Concord Hymn* (1836), där frasen⁷ ”shotheard round the world” myntas:

*By the rude bridge that arced the flood,
Their flag to April's breeze unfurled,
Here once the embattled farmers stood,
And fired the shot heard round the world.*

För första gången stod soldater från Brittiska Amerika mot amerikanska patrioter. Snart hade alla de tretton kolonierna dragits med i fientligheterna mot kolonialmakten. Den 4 juli 1776 förklarade sig de tretton kolonierna självständiga från det Brittiska imperiet och formade unionen som skulle komma att bli Amerikas förenta stater.

Kriget fortsatte med skiftande intensitet i ytterligare åtta år. Efter ett par lugna år – brittiska trupper lämnade Amerika under hösten 1783 – upphörde det formellt den 14 januari 1784, då Förenta staternas Congress of Confederation ratificerade fredsavtalet som skrivits under av engelsmännen i Paris den 3 september 1783.

Därmed vidtog förhandlingar mellan de forna kolonierna, som nu för alla praktiska syften utgjorde tretton fria nationer. Att de skulle sluta sig samman i en union var närmast en självklarhet, men hur skulle den se ut? Var skulle den federala makten placeras, vilka uppgifter skulle den tilldelas och, framför allt, hur skulle maktförhållandena se ut mellan unionen och delstaterna? Efter utdragna och hårda förhandlingar antogs den nya konstitutionen den 17 september 1787 för att träda i kraft den 4 mars 1789.⁸ Nu var det dags för den nya nationen att sköta sina egna affärer, däribland den grannliga frågan om hur man skulle hantera sina gränser och de människor som önskade invandra till Den nya världen. Under brittiskt styre hade i praktiken vem som helst kunnat ta sig in i Brittiska Amerika.⁹

En sådan ordning kunde inte fortsätta.

Den nya konstitutionen hade till en början nästan ingenting att säga om invandring. Det lilla som finns står i Artikel I, där kongressen i Sektion 8 åläggs att ”etablera enhetliga regler för hur man blir medborgare” (dessutom säger konstitutionen att enbart infödda medborgare får bli president eller vice president, medan alla andra valbara ämbeten under olika fastställda villkor är öppna för invandrare). År 1790 slog

7 Som senare skulle tillämpas både på skottet i Sarajevo och Bobby Thompson homerun för New York Giants mot Brooklyn Dodgers i tredje playoff-matchen 1951.

8 Middlekauff (2007).

9 Däremot var det svårt att bli medborgare, vilket hade inneburit medborgarskap i Storbritannien.

kongressen fast att bara "fria, vita personer" kunde bli naturaliserade medborgare, en skrivning som skulle visa sig seglivad. I slutet av 1700-talet syftade den till att omöjliggöra för svarta och importerad arbetskraft med korta kontrakt att bli medborgare, men det var en flexibel lag och skulle användas i andra sammanhang i framtiden. Liknande bestämmelser var för övrigt rutin också i andra länder, exempelvis i det revolutionära Frankrikes grundlag från 1789.

Nästa konstitutionella åtgärd för att kontrollera invandringen togs i 1819 års Steerage Act, där kongressen i samband med nya lagar för import också beslutade att varje fartyg som anländer till USA ska överlämna en lista över medföljande passagerare.¹⁰ Det skulle dröja till efter inbördeskriget (1861–1865) innan landet började formalisera en striktare immigrationspolitik.

Det betyder inte att det inte fanns en medvetenhet om invandring som fenomen, och olika attityder till hur den borde hanteras. Krafterna som stod mot varandra i den tidiga, amerikanska immigrationsdebatten är bekanta också för oss i dag. Det fanns en kyligt beräknande falang, som betraktade flödet av invandrare som nödvändigt av ekonomiska skäl. Landet var ungt, vidsträckt, glesbefolkat och fattigt. Ekonomisk tillväxt förutsatte befolkningstillväxt, och det snabbaste och enklaste sättet att uppnå detta var genom kraftig invandring. Det var också en attityd med anor: Ända sedan Mayflower anlände med engelska pilgrimer till vad som i dag är Plymouth, Massachusetts, hade nybyggare i Amerika aktivt försökt få fler européer att följa efter; man skickade till och med rekryterare till Europa, som lockade med olika förmåner.

Oberoende av den pragmatiska gruppen, stod sedan mot varandra två mer animerade falanger. Det fanns de amerikaner som såg öppenhet för invandrare som en del av nationens väsen, i enlighet med George Washingtons tal till irländska immigranter efter slaget vid Yorktown den 2 december 1783:

*Amerikas famn är öppen inte bara för välmående och respektabla främlingar, utan också för de förtryckta och förföljda från alla nationer och religioner, som vi välkomnar att ta del av alla våra rättigheter och privilegier, om de genom anständighet och dugligt beteende visar att de förtjänar det.*¹¹

Dessutom fanns det de som betraktade nationen som byggd av och för vita, anglosaxiska protestanter, för vilka en oreglerad eller sparsamt reglerad invandring var ett hot. Med tanke på möjligheterna i USA och fattigdomen och förtrycket i Europa kunde man förvänta sig att miljoner människor skulle våga resan över Atlanten.¹² Massinvandring av

¹⁰ 1819 Steerage Act (*An act regulating passenger ships and vessels*) Sess. II, Chap. 47; 3 Stat. 488. 15th Congress; 2 Mars, 1819.

¹¹ <http://www.archives.gov/exhibits/charters/charters_of_freedom_12.html>.

¹² Kettner (1978).

katoliker från Tyskland och Sydeuropa, slaver och skandinaver, skulle innebära en uppblandning av den fruktbara kultur som etablerat den nya nationen. De vita anglosaxarna hade för avsikt att behålla det nya landet som sitt. Upplysningsmannen Benjamin Franklin från Pennsylvania (där det bodde en anseelig tysk minoritet) formulerade i ett berömt brev (1753) till Peter Collinson denna hållning:

*Those who come hither are generally of the most ignorant Stupid Sort of their own Nation, and as Ignorance is often attended with Credulity when Knavery would mislead it, and with Suspicion when Honesty would set it right [...] Not being used to Liberty, they know not how to make a modest use of it; and as Kolben says of the young Hottentots, that they are not esteemed men till they have shewn their manhood by beating their mothers, so these seem to think themselves not free, till they can feel their liberty in abusing and insulting their Teachers.*¹³

I *Observations Concerning the Increase of Mankind* (1751) uttrycker Franklin sin hållning i termer som påminner om dagens europeiska rädsla för islamisering:

*Why should the Palatine boors be suffered to swarm into our Settlements, and by herding together establish their Language and Manners to the Exclusion of ours? Why should Pennsylvania, founded by the English, become a Colony of Aliens, who will shortly be so numerous as to Germanize us (förf. kurs.) instead of us Anglifying them, and will never adopt our Language or Customs, any more than they can acquire our complexion.*¹⁴

Franklin fortsätter sedan med att sortera européer i vita och ”svartmuskiga”. Till den senare kategorin räknar han spanjorer, italienare, fransmän, ryssar, svenskar och tyskar, med undantag för saxare, ”... som tillsammans med Engelsmän utgör merparten av Vita Människor på Jordens Yta”.¹⁵

Till Franklins försvar bör, förutom tidsandan, sägas att hans invandrarkritiska kommentarer skrevs när han fortfarande var en oerfaren man. *Observations* författades visserligen när han var fyrtiofem år och brevet till Collinson två år senare, men Franklin hade ännu inte rest till Europa, där han kom att bo ett antal år i Tyskland, England och Frankrike. Senare kom han att bli en av författarna till det första bilaterala avtalet mellan USA och Tyskland, där länderna slog fast sina ömsesidiga, goda relationer. Under den senare delen av sitt liv var Franklin en förespråkare av invandring till USA, och efter att han gjort sina ban-

13 Smyth (red.), (1905).

14 Franklin (2007).

15 Ibid.

brytande upptäckter inom elektricitetsläran gjorde han en poäng av att särskilt tacka den tyske forskaren Otto von Guericke.

I vilket fall som helst kan man, även om man för argumentets skull accepterar hans premisser, tycka att den unge Franklins oro var en smula överdriven. Om man inte räknar ursprungsbefolkningen bodde vid tiden för nationens tillkomst omkring 4 miljoner människor i USA, varav uppskattningsvis 80 procent var av brittiskt ursprung.¹⁶ Invandringen kunde räknas i något tiotusental om året, det vill säga mindre än en procent, och en stor andel kom från Storbritannien. Sålunda stärkte invandringen snarast den vita, anglosaxiska kulturen (även om de flesta vid den här tiden anlände från Skottland).¹⁷

Samtidigt var behovet av invandrare stort och dikotomin av ett pragmatiskt bejakande av invandring och ett ideologiskt motstånd till mångkultur var synligt från första början. I självständighetsförklaringen riktar sig dess huvudförfattare Thomas Jefferson direkt till kung George III och inkluderar bland dennes "... injuries and usurpations" att kungen eftersträvat att:

... förhindra att dessa Stater befolkas; för det ändamålet hindrat Lagar för att Naturalisera Utlänningar; vägrat införa andra [lagar] för att uppmuntra deras migration hit, och försvårat villkoren för Anskaffandet av Mark.

2.1 1800-TALETS INVANDRING

Ändå hade den första generationens amerikanska medborgare, rätt eller fel, varit förutseende i sin ängslan. Det skulle inte dröja innan den första vågen av massinvandring drog in över landet. År 1820 kom, enligt officiella siffror (de oräknade invandrarna adderar till antalet, men gjorde ingen större, antalsmässig skillnad), sammanlagt 8 385 invandrare till USA. Under 1840-talet anlände 1,7 miljoner; under 1850-talet 2,6 miljoner.¹⁸ Därmed översteg invandringen tio procent av befolkningen, och dammluckan hade öppnats. Under det närmaste halvsekle kom ytterligare 22,5 miljoner officiella invandrare till USA, samtidigt som landets totala befolkning 1910 uppgick till drygt 90 miljoner. Påståendet att USA är en nation av invandrare har troligen aldrig varit mera sant än vid denna tid, åtminstone inte om man begränsar begreppet invandrare till att omfatta personer som fötts i ett annat land eller har föräldrar som fötts i ett annat land.¹⁹

Den växande invandringen skapade emellertid spänningar. Efter svåra missväxtår i Irland i mitten av 1840-talet, då svälten tog över en miljon irländares liv, flydde tiotusentals till USA; många av dem fick resan betald av Storbritanniens regering eller irländska jordägare.

16 <<http://www2.census.gov/prod2/statcomp/documents/CT1970p2-13.pdf>>.

17 Dinnerstein & Reimers (2009).

18 Immigration and Naturalization Service, Annual Reports.

19 U.S. Census Bureau, Historical census statistics on population totals by race, 1790–1990.

Majoriteten anlände i Massachusetts eller New York, som reagerade med att införa olika hinder för invandringen, däribland särskilda skatter på de nyanlända. Åtgärderna slogs ner 1849 av USA:s Högsta domstol, som motiverade sitt beslut dels med att immigration föll under utrikeshandel, vilket var ett federalt ansvarsområde, dels med att delstater inte hade rätt att reglera immigration då denna också – vilket i praktiken var fallet, i avsaknad av faktiska lagar – föll under federal jurisdiktion.²⁰

Det var under den här perioden som USA såg sin första egentliga folkliga massrörelse mot invandring. Majoriteten av de invandrare som anlände under 1830- och 1840-talet var katoliker från Irland eller Tyskland. De drabbades av våldsamma upplopp på olika platser i New England och Philadelphia. Utanför Boston brändes 1834 ett nunnekloster ner; i Philadelphia några år senare attackerades flera katolska kyrkor. Inom loppet av ett par år växte den protestantiska organisationen Order of the Star Spangled Banner från att ha 43 medlemmar, till att omfatta över en miljon vita män – av sina motståndare gavs de det epitet som eftervärlden kommit att använda: Know-Nothings. Medlemsantalet på över en miljon bör ställas i relation till valmanskårens storlek vid samma tid. År 1852 röstade sex miljoner män i presidentvalet. De invandrarfientliga grupperna vann mycket riktigt stora framgångar i valen 1854 och 1855. De röstade fram tusentals kandidater på lokal nivå, men också åtta guvernörer, över hundra medlemmar i USA:s kongress, och borgmästare i en handfull av de största städerna.²¹

Trots utslaget i Högsta domstolen från 1849 blev konsekvensen att ett antal delstater införde egna regler för att begränsa invandringen. Know-Nothings drev också en nationell agenda, som bland annat omfattade krav på att man skulle ha bott fjorton år i USA för att kunna ansöka om medborgarskap (till skillnad från konstitutionens fem år), förbud mot alla invandrare att ställa upp i alla val och flera allmänna begränsningar av invandring.²²

Efter inbördeskriget dog Know-Nothings-rörelsen ut, bland annat till följd av en mekanism som vi känner igen från andra världskriget: Olika etniska grupper hade stridit sida vid sida med anglosaxer både för nordstaterna och konfederationen. Plötsligt framstod avhumaniseringen av de diskriminerade grupperna som svårbegriplig. Ändå var den kraftiga antipatin mot katoliker ett förbud om ett fenomen som skulle upprepas vid flera ytterligare tillfällen i USA:s historia, nämligen religiöst motiverad invandrarfientlighet riktad mot en specifik grupp.

Den 9 juli 1868 fick Konstitutionen sitt Fjortonde tillägg, ett av tre tillägg – The Reconstruction Amendments – efter inbördeskriget som

²⁰ Daniels (2004).

²¹ Ibid.

²² Anbinder (1991).

syftade till att återuppbygga sydstaterna och förena unionen. Första paragrafen i Sektion 1 uttryckte för första gången tydligt medborgarskapet i Amerikas förenta stater:

Alla personer som är födda eller har naturaliserats i Förenta staterna, och som underställer sig dess jurisdiktion, är medborgare i Förenta staterna och i den delstat där de är skrivna.

Tillägget gav medborgarskap åt så gott som alla frigivna slavar.²³ Åren efter att Fjortonde tillägget trätt i kraft inträffade så en serie händelser som riktade invandrarfientliga grupperns uppmärksamhet mot den växande andelen kinesiska invandrare i framför allt Kalifornien (det var nu som det seglivade begreppet ”gula faran” etablerades). Här fanns anledningen till att kongressen inte i samma veva tog bort kravet från 1790, om att bara vita, fria män kunde bli medborgare genom invandring. Konsekvensen blev därmed paradoxalt nog att debatten om immigration efter frigivningen av slavar kom att fokuseras på ras istället för religion eller nationens säkerhet.²⁴

Det motsägelsefulla i att vem som helst nu kunde vara medborgare i USA genom födsel, samtidigt som bara vita män kunde naturaliseras, togs 1870 upp i senaten av republikanen och frihetskämpen Charles Sumner. Han argumenterade för att ordet ”vita” skulle raderas från USA:s medborgarskapslag, med hänvisning till både afrikaner och asiater. Efter hetsiga debatter med olika formuleringar av olika tillägg, som accepterades och tillbakavisades och accepterades igen, godkändes en formulering som tillät medborgarskap för ”utlänningar födda i Afrika och till personer av afrikansk härkomst”, medan ett förslag som ville utsträcka samma rättighet till ”personer födda i det kinesiska imperiet” röstades ner. Asiater skulle på genetiska grunder uteslutas från att erhålla amerikanskt medborgarskap fram till 1943, och för somliga asiater skulle det dröja till 1952 innan de fick rätten att ansöka om amerikanskt medborgarskap. Annars var nu alla män och kvinnor av alla etniciteter och färger godkända för att bli amerikanska medborgare.²⁵

Diskrimineringen av kineser vreds ytterligare ett varv tolv år senare, då kongressen den 6 maj 1882 röstade igenom Chinese Exclusion Act, som förbjöd kinesisk arbetskraftsinvandring. Lagen var en reaktion på samtidens kinesiska arbetskraftsinvandring till framför allt Kalifornien (där delstatskongressen röstade igenom ännu strängare lagar än Chinese Exclusion Act²⁶). Den tillät dock invandring för stu-

23 Det uteslöt slavar som fötts i Västindien eller Afrika, men med tanke på 1807 års Act Prohibiting Importation of Slaves fanns inte många slavar kvar i USA som inte fötts på amerikansk mark (även om afrikanska slavar hade fortsatt smugglas in efter att förbudet trätt i kraft 1808).

24 Aarim (2003).

25 Ibid.

26 Kanazawa (2005).

denter från Kina, liksom familjemedlemmar till medborgare av kinesisk härkomst. Meningen var att förbudet mot kinesisk arbetskraftsinvandring skulle vara tillfälligt, men efter att först ha förlängts när den tänkta tioårsperioden löpt ut gjordes lagen permanent från och med 1902. Det skulle dröja till Magnuson Act 1943 innan det riktade förbudet mot kinesisk invandring togs bort för gott.²⁷ Då var det som en goodwillgest mot Kina, som var en allierad i andra världskriget, och en propagandakupp mot Japan.

Kaliforniens strängare lagar mot kinesiska invandrare var en reaktion på att 70 procent av landets 105 000 kinesiska invandrare i USA bodde i Kalifornien. Spänningarna minskade inte av att det gick en (1) kinesisk kvinna på tjugo kinesiska män. På förstasidan av New York Tribune skrev ”profeten från San Francisco”, reformisten och ekonomen Henry George att:

... de 60 000 eller 100 000 mongoler på vår västkust är den smala kanten på den kil som har som sin bas 500 000 000 i östra Asien ... kinamannen kan överleva där de som är starkare än honom skulle svultit. Ge honom rättvisa och denna egenskap gör det möjligt för honom att driva ut starkare raser... [Om inte kinesisk invandring begränsas] kommer med nödvändighet nationernas yngsta hemvist att i början av sitt vuxna liv följa samma väg och möta samma öde som Babylon, Nineveh och Rom [...] Ska vi förbjuda dem att så sin gröda medan det fortfarande finns tid eller ska vi vänta till de är ordentligt rotade, och först då försöka rycka upp dem?²⁸

Situationen var ohållbar för nationen. Hur skulle man kunna upprätthålla gränskontroll, reglerad invandring och grundlagens rättigheter om varje delstat och ibland enskilda städer stiftade sina egna lagar och införde sina egna regleringar för att komma till rätta med lokala och regionala spänningar mellan invandrargrupper och övrig befolkning?

Kongressen tog sig an problemet i och med 1891 års Immigration Act, vars främsta syfte var att centralisera makten över immigrationsfrågor. En myndighet instiftades under Treasury Department, med uppgiften att ta ansvar för att all invandring sköttes lagenligt. Tullverket fick som uppgift att kontrollera alla hamnar som tog emot utländska fartyg. Kontroller upprättades längs gränserna mot Kanada och Mexico. Lagen innebar också att personer som förmodades medföra särskilda problem på grund av mentala sjukdomar, fattigdom eller andra skäl, som innebar att de var ”... likely to become a public charge” (den så kallade LPC-paragrafen), vägrades inträde. Bland ytterligare personer som inte fick komma till USA fanns också polygamister (ett undantag riktades inte mot muslimer, utan mot mormoner).

²⁷ Roedinger (2005).

²⁸ George (1869).

I och med att den federala regeringen tog kontrollen över invandringen etablerades också stränga kvoteringsystem i förhållande till de länder som bidrog med ansenliga mängder invandrare. Somliga förhandlades mellan USA och respektive land, andra slogs fast unilateralt av USA. Systemet användes för att stödja amerikanska, rasistiska och främlingsfientliga attityder mot olika grupper, framför allt asiater och östeuropéer, och då särskilt judar.

Invandrarmyndigheten formades under en period då USA såg mer invandrare än någon gång dittills under sin historia. Mellan 1871 och 1901 kom 11,7 miljoner registrerade invandrare till landet, vilket kan ställas i relation till landets totala befolkning 1890 på 62,9 miljoner invånare. Föga förvånande var detta också en period av starka invandrarfientliga strömningar i landet.

Men medan också den nyinrättade nationella myndigheten präglades av dessa stämningar innebar den i backspegeln det första steget mot en värdigare och rättvisare amerikansk invandringspolitik. Under 1900-talet skulle orden från Emma Lazarus sonett – "Give me your tired, your poor/Your huddled masses yearning to breathe free [...] Send these, the homeless, tempesttost to me" – komma på skam gång på gång. Ändå fanns det en evolutionär mekanism hos föreningen av Förenta staternas konstitution, dess Bill of Rights och en federal myndighet, som på sikt skulle driva fram en garant för att de värsta övertrampen skulle undvikas.

2.2 1900-TALET: FÖRÄNDRADE FÖRUTSÄTTNINGAR

Men det skulle dröja. Inom loppet av sju år efter första världskriget visade tre nya lagar att USA fortfarande hade lång väg att gå innan landet levde upp till sina ideal.

1917 års Immigration Act röstades med eftertryck fram av kongressen den 5 februari 1917. Den formulerades i LPC-paragrafens tradition och uteslöt en mängd kategorier från att invandra till USA, varav de flesta framstår som omänskliga diskrimineringar från vår horisont: svagsinta, kriminella, polygamister, anarkister, idioter, homosexuella, epileptiker, tiggare och alkoholister. Förutom dessa idiosynkratiska kategorier skapade lagen också en förbjuden zon i Asien (som i praktiken omfattade hela världsdelen) från vilka personer överhuvudtaget inte tilläts invandra.²⁹

Emergency Quota Act från 1921 satte faktiska gränser för hur stor invandring USA tillät, och var också första gången som man definierade faktiska kvoter för enskilda länder. Principen var att räkna antalet invånare från ett givet land som redan bodde i USA, och sedan tillåta tre procent av det antalet att invandra från samma land. I praktiken innebar också denna lag särskilda restriktioner mot asiatiska invånare, dels då dessa utgjorde relativt små grupper i USA, medan trycket från

29 Nuys (1980).

ursprungsländerna var starkare än från många andra länder, dels då det fanns ett visst utrymme för godtycke när personer i USA skulle räknas och tillskrivas ursprungsländer. En annan grupp som avsiktligt drabbades av lagen var judarna. Anledningen var densamma, nämligen ett räkneknep. Antalet för olika östeuropeiska länder beräknades för perioden innan denna invandring hade vuxit kraftig, vilket innebar en orimligt låg kvot för de hundratusentals som ansökte om inträde till USA. Ytterligare en förutsägbar följd av Emergency Quota Act var att antalet nyanlända invandrare generellt och omedelbart sjönk, från nästan 800 000 under 1920 till 300 000 året därpå.³⁰

Den tredje lagen, 1924 års Immigration Act (också kallad Johnson-Reed Act), var egentligen bara en fortsättning på de tidigare, med vissa tekniska förändringar; framför allt minskades kvoten för invandrare från olika länder till 2 procent av motsvarande grupp i USA.³¹

Av uppenbara skäl minskade invandringen till USA från länder som inte tillhörde västvärlden kraftig under andra världskriget – resan var farlig och svår att organisera, och USA aktade sig noga för att tillåta människor som kunde vara utsända att spionera för andra länder. Efter kriget började USA:s restriktioner att lätta, dels av humanitära skäl, dels då landet nu var i starkt behov av arbetskraft. Den riktade restriktionen mot kineser togs bort och mexikaner tilläts närmast utan kontroll att flytta till USA som till och med aktivt rekryterade invandrare från söder om gränsen.

I krigets efterföljd tilläts också flyktingar från vissa länder invandra utan att hänsyn togs till de rådande kvoteringarna. År 1948 och 1950 genomdrev kongressen Displaced Persons Act, som innebar USA:s första formella humanitära program för att tillåta flyktingar till landet.

Konsekvensen av de olika åtgärderna var att antalet invandrare till USA återigen växte. Sammanlagt anlände under 1940-talet mer än dubbelt så många invandrare som under 1930-talet, och på 1950-talet närmade sig siffrorna 1920-talets invandring.

Den värsta händelsen i USA:s behandling av utlänningar och invandrare under och efter andra världskriget (och i landets hela historia³²) var emellertid de handlingar som utfördes gentemot japaner. Attacken mot Pearl Harbor den 7 december 1941 och Japans (för amerikaner obegripliga) sätt att bedriva kriget som följde, resulterade i svår diskriminering under och efter kriget – också mot amerikanska japaner.

³⁰ Daniels (2004).

³¹ The Immigration Act of 1924 (The Johnson-Reed Act), U.S. Department of State Office of the Historian.

³² Slaveriet är ett specialfall, afrikanerna räknades knappast som människor. Från mitten av 1600-talet till förbudet mot slavimport i USA 1808, kom nästan var tionde afrikansk slav till USA, en mycket stor andel för ett land som kallade sig en fri demokrati. För att förstå omfattningen av slaveriet i USA kan man jämföra med de amerikaner och européer som blev slavar i Afrika under samma period, omkring en miljon människor. Antalet slavar till USA var lika stort!

Redan under kriget behandlade USA alla etniska japaner i landet som om det vore illegitima utlänningar. Ingen hänsyn togs till att två tredjedelar var amerikanska medborgare. Japaner, framför allt på västkusten, kom att sakna allt juridiskt skydd. Den demokratiska presidenten Franklin D. Roosevelt använde sin exekutiva makt för att legitimera aktioner som stred mot konstitutionen, och Högsta Domstolen bekräftade hans påbud.³³ Japaner samlades in och placerades i läger som har fått historiker att jämföra dem med tyska koncentrationsläger. Det är i viktiga avseenden en djupt felaktig parallell. De amerikanska lägren såg inte samma svält, summariska avrättningar, systematiska avrättningar och vidriga humanitära förhållanden. Ändå finns det likheter. De amerikanska fångslägren för japaner var djupt ovärdiga och fångarna utsattes för svåra övergrepp. Framför allt handlade det också i USA om internering av människor av inget annat skäl än deras genetiska uppsättning. Sammanlagt fängslades under den här perioden 120 000 japaner i tio läger utspridda i ödemarken och inhägnade med taggtrådsstängsel. USA uppmanade dessutom andra länder – framför allt i Latinamerika – att deportera personer av japanskt ursprung till USA. Under åren efter andra världskriget skickade dessa länder 2 264 japaner, 4 058 tyskar och 288 italienare till USA, där de fängslades rutinmässigt.

I början av 1945 fick de fängslade börja lämna lägren. De gavs 25 dollar och en tågbiljett för att bygga upp sina liv på nytt. Många hade förlorat sin egendom under tiden då de suttit inlåsta och en del valde att flytta hem till Japan. År 1946 stängdes det sista lägret.³⁴

Under detta mörka kapitel i landets historia hade det funnits amerikaner – både officiella personer och privatpersoner – som motsatte sig övergreppen på de mänskliga rättigheterna. Efter kriget tog antirasistiska attityder form i USA till följd av insikterna om Nazitysklands brott mot mänskligheten. Det är ett rimligt påstående att de attityder som nu växte fram på relativt bred front också var början på den moderna medborgarrättsrörelsen i USA. Följden blev att landets behandling av dess amerikanskjapanske medborgare i samband med kriget nästan omedelbart uppfattades som en skamfläck. Under decennier har en rörelse i USA arbetat både för att klarlägga vad som egentligen hände och för att återgälda – materiellt och moraliskt – de drabbade.

Under tiden har den japanskamerikanska befolkningen genomgått vad somliga kallar för ett mirakel. Inte långt efter andra världskrigets övergrepp och det amerikanska folkets negativa attityder till japaner, hade den återetablerat sig som den kanske mest välintegrerade, ekonomiskt mest framgångsrika och utbildningsmässigt mest sofistikerade av alla etniska grupper i USA.³⁵

33 Robinson (2003).

34 Niiya (1993).

35 Daniels (2004).

I samband med andra världskriget återuppväcktes rädslan för att subversiva element skulle invandra till USA, av personliga, ideologiska skäl eller på uppdrag av främmande makt. Redan när nationen var ung hade det funnits en rädsla för att Det gamla Europa skulle agera för att kullkasta USA, då den amerikanska friheten tänktes stå som en farlig förebild för diktaturerna i Europa. Därför var USA särskilt på sin vakt för att hindra spioner och uppvigglare att komma in i landet, även om oron inte fick ett strängt formellt genomslag. Från vår horisont vågar man nog påstå att oron på 1700-talet var kraftigt överdriven.

Men när samma typ av farhågor uppstod i och med järnridån och inledningen av det kalla kriget var de mer motiverade av faktiska hot. USA började nu på allvar och mer formaliserat än tidigare stoppa invandrare av ideologiska skäl. Ännu i dag måste den som vill bli amerikansk medborgare svära på att han inte uppbär åsikter som undergräver den amerikanska demokratin eller stödjer totalitära och kommunistiska ideologier.

USA hade efter andra världskriget med hjälp av 1948 och 1950 års Displaced Persons Act tagit emot betydande mängder politiska flyktingar. Från 1949 till 1952 var nästan varannan invandrare till USA – 400 000 av 900 000 – politisk flykting. Det var en politik som fick starkt stöd av den demokratiska presidenten Harry S. Truman. När kongressen röstade för McCarran-Walter Act 1952, en lag som för första gången på länge innebar ett steg i riktning mot begränsad invandring, var det mycket riktigt mot Trumans veto. I kongressen rådde det dock ingen tvekan, McCarran-Walter Act röstades igenom med 278 röster mot 113 i huset och 57 mot 26 i senaten.³⁶

Truman skrädde inte orden:

*We do not need to be protected against immigrants from these countries —on the contrary we want to stretch out a helping hand, to save those who have managed to flee into Western Europe, to succor those who are brave enough to escape from barbarism, to welcome and restore them against the day when their countries will, as we hope, be free again [...] In no other realm of our national life are we so hampered and stultified by the dead hand of the past, as we are in this field of immigration.*³⁷

McCarran-Walter Act har beskrivits som ett uttryck för den tidstypiska rädslan för ”den röda faran”, och som ett skifte i USA:s immigrationspolitik från att bestämmas av inrikespolitiska överväganden till att bestämmas av säkerhets- och utrikespolitiska överväganden. Här formuleras ett direkt förbud mot invandrare som på något sätt engagerat sig för kommunism, även om deras engagemang låg långt tillbaka i tiden. Vanligtvis ser man McCarran-Walter Act beskrivas i enbart negativa

³⁶ McCullough (1993).

³⁷ Truman (1963).

termer, som en begränsning av invandringen av dåliga skäl. Dels diskriminerades på ideologiska grunder genom passusen om kommunism, dels innebar dess formulering av kvoteringsystemet en prioritering av invandrare på ett sätt som gjorde det svårare för vissa etniciteter att komma in i landet. Men dess dåliga rykte är också en smula överdrivet. För det första, det fanns goda skäl att kompromisslöst vända sig mot den internationella kommunismens imperialistiska ambitioner. I det avseendet var McCarran-Walter Act en direkt följd av vad som skulle utvecklas till kalla kriget. För det andra, McCarran-Walter Act innebar att de sista rasistiska skrivningarna i amerikansk, federal lag eliminerades. För det tredje, McCarran-Walter Act gjorde en indelning av invandrare i tre kategorier: flyktingar, vanliga invandrare och invandrare som slapp undan kvoteringsystemet, det vill säga familjemedlemmar till amerikanska medborgare och personer med efterfrågade yrkeskunskaper. Konsekvensen var att USA:s relativa öppenhet mot flyktingar formaliserades; att invandrare från västerlandet i praktiken alltid tilläts; och att familjeinvandringen gjordes mycket mer tillåtande. Det senare märktes bland annat i en växande invandring från Asien, då asiatiska medborgare tilläts att nästan obegränsat hämta familj och släktingar till livet i USA.³⁸

2.3 EFTER 1945 TILL IDAG

Under tiden efter andra världskriget fann sig USA också plötsligt i en ny roll, som ett moraliskt samvete för västvärlden. Landet hade besegrat nazismen, vunnit över det diktatoriska Japan, och stod nu som garant för demokratin mot det kommunistiska blocket. Det innebar att en fjärde drivkraft växte fram för USA:s hantering av immigrations- och flyktingpolitik. Utöver inrikespolitiska överväganden, hänsyn till egen säkerhets- och utrikespolitik och landets självbild som en nation för invandrare, stod nu också USA:s roll som föredöme på spel. Displaced Persons Act från 1948 och 1950 garanterade 250 000 flyktingvisa under en period på två år, och tillät dessutom 450 000 européer på flykt att komma till USA, däribland många som skulle ha stoppats om kvoteringsystemet följts strikt. Att USA nu värnade sin status som moralisk stormakt antyddes också av att man tillät mängder av italienska flyktingar, medborgare i ett land man befunnit sig i krig med för inte många år sedan.³⁹

Därmed tilläts humanitära hänsyn i vissa avseenden trumfa säkerhetspolitiska överväganden. Åren 1953 och 1957 röstade kongressen vidare igenom förslag som syftade till att öppna för flyktingströmmar från Asien, i strid med ett sekels diskriminerande attityder och lagstift-

³⁸ Daniels (2004).

³⁹ The Marshall Plan var också ett uttryck för detta. Medan återuppbyggnaden i Europa också låg i USA:s säkerhetspolitiska intresse, för att hindra Sovjets imperialistiska ambitioner, fanns det ett starkt stråk av humanitär hjälp i aktionen. Inte minst uppfattades den – och uppfattas fortfarande – på det viset av omvärlden.

ningar mot asiatiska flyktingar och invandrare, för att på så vis balansera den övervikt som funnits till förmån för europeiska flyktingar.

Efter att Sovjet krossat Ungerns frihetskamp utfärdade president Eisenhower en exekutiv order som tillät 30 000 ungerska flyktingar att komma till USA, och när Fidel Castro införde kommunistisk diktatur i Kuba 1959 utfärdade Eisenhower återigen en exekutiv order, denna gång för att tillåta 215 000 kubanska flyktingar att komma till USA. Inte vid något tillfälle kom det protester från kongressen. Enligt den amerikanske historikern David Gerber fanns det "... en stark konsensus att ett amerikanskt, globalt ledarskap krävde ett generöst erkännande av personer som blivit hemlösa till följd av Sovjets och andra kommunistiska regimers expansion. Kalla krigets betydande konfrontationer [...] satte press på USA att absorbera fler flyktingar".⁴⁰

Man kan betrakta 1960-talets förändringar av amerikansk immigrationspolitik som ett avslut på den historiska perioden. De vägledades i hög grad av värderingar och tolkningar av omvärlden som fortfarande råder. Några principiella förändringar har inte gjorts under perioden fram till vår tid (även om praktiska och tekniska justeringar hela tiden görs, framför allt i tillämpningen av rådande lagar).

Inför valet 1960 argumenterade både demokrater och republikaner för en mer tolerant och generös immigrationspolitik. Skillnaden mellan de båda bestod framför allt i att de argumenterade utifrån skilda övertygelser. Republikanerna gav uttryck för det jag ovan kallat den "kyligt beräknande" attityden, medan demokraterna "... såg öppenhet för invandrare som en del av nationens väsen".⁴¹ Den demokratiska valplattformen beskrev den rådande praktiken som i strid med "nationens grundläggande principer" och "oförenlig med vår tro på människans rättigheter". Republikanerna kallade invandringen för en historiskt "mycket viktig faktor" för amerikansk tillväxt, och klagade över att den nu "reducerats till nivåer som inte erbjuder [rätt sorts] stimulering av tillväxten". I den republikanska valplattformen sades att "det republikanska partiets samvete och republikansk policy" kräver att "det årliga antalet invandrare minst fördubblas". Partiet krävde dessutom att immigrationslagarna skulle utgå från 1960 års folkräkning, istället för som dittills 1920 års, och att invandrare skulle bedömas efter egna individuella meriter.⁴²

Den första lagstiftningen kom under president Kennedy, och var egentligen motiverad av flyktingströmmen från Kuba efter den kommunistiska statskuppen. Migration and Refugees Assistance Act har emellertid stått kvar oförändrad sedan den stiftades och har använts både av president Clinton för att bistå flyktingar på Balkanhalvön och

40 Gerber (2011).

41 Se ovan.

42 Porter (1970).

av president Obama för att bistå krigsoffer i Gaza. I princip är lagen skriven för extraordinära händelser och tillämpas inte rutinmässigt. Trots att Kennedy försökte genomdriva ytterligare liberaliseringar av immigrationspolitiken lyckades han inte under sina tre år som president. Framför allt var Kennedys mål att fasa ut och på sikt helt eliminera kvoteringsystemet. Ett antal lagförslag presenterades för kongressen, men alla röstades ner, huvudsakligen på grund av motstånd från det demokratiska partiets sydstatsfalang. Kennedy hade också som målsättning att flytta makt från parlamentet till regeringen, men det var ett förslag som han inte hann försöka genomdriva. Sannolikt hade han mött ett samlat motstånd, då kongressen har en tendens att enas över partigränserna när den utmanas av den exekutiva makten.

När Lyndon B. Johnson tog över fanns det farhågor att Kennedys agenda för medborgarrätt och en mer liberal immigrationspolitik skulle bordläggas. Texanen LBJ tillhörde sydstatsdemokraterna, och hade under sin politiska karriär inte visat några starkare tendenser vare sig i riktning mot att arbeta för de svartas rättigheter eller för en mer tolerant immigrationspolitik.⁴³

Precis som med sina epokgörande lagar för svartas rättigheter kom Johnson emellertid att överraska Amerika med sin insats för immigrationspolitiken. Det är ytterst svårt att bedöma vad som motiverade Johnson, politiska hänsyn eller personlig övertygelse, men en sak är oomtvistlig: Han var en ytterst skicklig politiker, och lyckades till följd av sin mästerliga hantering av kongressen genomdriva lagstiftning som Kennedy visserligen skulle ha sympatiserat med, men troligen aldrig skulle ha lyckats genomföra.⁴⁴

Redan i sin första State of the Union lovade Johnson att immigrationsreform var en av hans högst prioriterade åtgärder. Han identifierade representanten Michael Feighan från Ohio som samarbetspartner i kongressen. Efter att ha bjudits in till en mängd oväntade, informella möten i Ovala rummet, flugits runt USA i Air Force One, hamnat på exklusiva gästlistor till middagar i Vitahuset, och rent allmänt utsatts för LBJ:s berömda ”treatment”, förvånade den konservative demokraten Feighanalla med att vara den som vägledde LBJ:s förslag till immigrationsreform genom representanthuset. Förslaget röstades till slut igenom huset och senaten med stora majoriteter och kunde därefter undertecknas av president Johnson som 1965 års Immigration Act. När han skrev under valde han att förlägga ceremonin till Liberty Island, positionerad med Ellis Island i bakgrunden. Lagen instiftades i samband med den mycket mer uppmärksammade Voting Rights Act och kom i allt väsentligt att ersätta den impopulära McCarran-Walter Act från 1952.

Johnsons Immigration Act trädde i kraft 1968. Den tog bort kvote-

43 Caro (1982, 1990, 2002).

44 Ibid.

ringssystemet hel och hållet och satte istället tak för invandrare från både västra och östra hemisfären. Den tillät inte längre någon form av prioriteringar byggt på etnicitet eller nation, utan behandlade ansökningar för visum enligt principen först till kvarn. Den inrättade generösa kategorier för visumansökningar: återförening av familj, flyktingstatus, yrkesstatus och kvalificerad arbetskraft. Återförening av familjer tilläts trumfa alla regleringar och amerikanska medborgare kunde i princip ansöka om visa för ett obegränsat antal familjemedlemmar.

USA hade äntligen en immigrations- och flyktingpolitik som, om än med skönhetsfläckar, kunde sägas leva upp till landets egna ideal och den människosyn som konstitutionen ger uttryck för, formulerad i självständighetsförklaringens andra mening: "We hold these truths to be selfevident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among these are Life, Liberty and the pursuit of Happiness."

Nu gällde orden till och med för människor som inte haft förmånen att födas i USA.

När USA närmade sig slutet av 1900-talet var avståndet mellan dess självbild och landets faktiska egenskaper kanske mindre än någonsin. Med tiden skulle det visa sig att 1965 års Immigration Act – som så ofta är fallet med politiska reformer – bar med sig oförutsedda konsekvenser, som på nytt skulle utmana amerikanernas öppenhet för invandrare, flyktingar och mångkultur. Politikerna bakom reformen, huvudsakligen Ted Kennedy och Lyndon Johnson, hade lovat att inte mycket skulle förändras med den nya lagen. Framför allt skulle den inte innebära att ett mycket större antal flyktingar och invandrare kom till USA. I sitt tal när han skrev under lagen förklarade president Johnson:

This bill that we sign today is not a revolutionary bill. It does not affect the lives of millions. It will not reshape the structure of our daily lives, or really add important lytoour wealth or our power.⁴⁵

Han hade fel. Ingen anklagade någonsin Lyndon B. Johnson för att vara blygsam i att framhäva betydelsen av sin gärning, och de modesta orden från Liberty Island kan bara förklaras med att LBJ tänkte politiskt. Att förklara för det amerikanska folket att den nya immigrationspolitiken skulle få omvälvande konsekvenser skulle troligen inte ha mottagits väl. Men faktum är att 1965 års Immigration Act förblir en av de mest välkomnande i världen. I kombination med att USA är det mest attraktiva landet i världen för miljarder människor har det inneburit ett enormt tryck från människor som vill flytta till landet. Under 1970-talet inled-

45 Public Papers of the Presidents, Lyndon B. Johnson, 1965 (1967: Washington: GPO), ss. 1039–40.

des mycket riktigt en ny våg av massinvandring till USA, till följd av den nya lagen och av händelser i världen: koloniseringens avskaffande, kommunistblockets fall, Kinas relativa öppenhet, och humanitära kriser i olika mindre länder. Som nämnts ovan har USA inte under något decennium i sin historia tagit emot fler legala invandrare än under 1990-talet, ett decennium som dessutom såg ett dramatiskt inflöde av illegala immigranter. Tendensen har fortsatt in i vårt sekel. År 2005 tog USA emot 1 299 000 legala immigranter, ungefär lika många som Spanien, Italien, Kanada, Tyskland och Storbritannien tillsammans. Det sammanlagda antalet första generationens invandrare i USA var samtidigt omkring 35 miljoner, fyra gånger så många som 1970, och det har stigit till över 40 miljoner i dag.

Sedan 1965 års epokgörande Immigration Act har USA inte genomfört några lika dramatiska förändringar av sin immigrationspolitik. År 1980 röstade kongressen igenom tillägg till rådande lag i Refugee Act, vars syfte huvudsakligen var att modernisera flyktinglagen, som inte uppdaterats sedan 1962. Förutom administrativa förändringar införde man en definition av flyktingar som var förenlig med FN:s; dessutom höjde man taket för hur många flyktingar USA fick ta emot per år under normala omständigheter.

År 1986 stiftades Immigration Reform and Control Act (IRCA), som också i huvudsak var en reform. Det är den lag som väckt mest debatt. IRCA gjorde det bland annat olagligt att anställa illegala invandrare, samtidigt som den möjliggjorde för vissa grupper illegala invandrare att arbetskraftsinvandra på säsongsbasis, men dessutom gav den 3 000 000 illegala invandrare legal status. President Reagans löfte till väljarna var att åtgärden skulle reducera problemet med illegala invandrare och sedan följas upp med mer effektiv kontroll av gränsen söderut, för att undvika att problemet återkom. Ronald Reagan, 1981:

We must also recognize that both the United States and Mexico have historically benefited from Mexicans obtaining employment in the United States. A number of our States have special labor needs, and we should take these into account. Illegal immigrants in considerable numbers have become productive members of our society and are a basic part of our work force. Those who have established equities in the United States should be recognized and accorded legal status. At the same time, in so doing, we must not encourage illegal immigration.⁴⁶

Misslyckandet används fortfarande som argument mot dem som vill skapa en väg till legal status för dagens illegala invandrare.

År 1990 stiftades Immigration Act of 1990, som höjde taket för hur många legala invandrare USA fick ta emot och förändrade skälen för att avslå ansökningar om visa och för att utvisa invandrare.

46 Daniels (2004).

Antalet illegala immigranter har inneburit allt större problem för USA, inte så mycket i ekonomisk bemärkelse (i det avseendet snarare tvärtom), som från ett humanitärt och säkerhetspolitiskt perspektiv. Under de första sju åren av 2000-talet kom uppskattningsvis 3,7 miljoner nya illegala immigranter till USA. Dessutom har nya utmaningar från antidemokratiska krafter på nytt väckt till liv den välkända oron för att strömmen av invandrare ska dölja fiender till USA. Att sådana farhågor inte saknar grund har visats av bilbomben i World Trade Center 1993, massmorden den 11 september 2001 och bombattacken mot Boston Marathon 2013.

Följden är att USA de senaste åren sett en livaktigare debatt kring frågor om immigration och medborgarskap än på många decennier. Sådan är bakgrunden till läget i USA i dag.

3 Tillståndet i unionen

I dag lever mer än 40 miljoner immigranter i USA, och antalet har växt stadigt under 2000-talet; från 2007 till 2011 tillkom 2,4 miljoner. Immigranterna är rekordmånga, men då de utgör 13 procent av befolkningen är de fortfarande en något mindre del än under immigrationsvågen kring förra sekelskiftet, då 15 procent av befolkningen bestod av immigranter.

Andelen illegala immigranter av den totala mängden invandrare beräknas till omkring 25 procent, men till skillnad från den legala invandringen tycks det som om tillskottet av illegala immigranter har stabiliserats. Den vanligaste förklaringen är att USA:s ekonomi har haltat och att landet därmed inte utövar samma dragningskraft. En del förklaring kan vara att USA under Barack Obama har agerat betydligt hårdare mot illegala immigranter än föregående president genom att deportera fler illegala immigranter – faktum är att Obama deporterat fler än någon annan president.⁴⁷

De länder som bidragit med flest av dagens invandrare är i fallande ordning Mexiko, Filippinerna, Kina, Indien, Vietnam, Kuba, Sydkorea, Kanada, El Salvador, Tyskland, Dominikanska republiken och Storbritannien – en lista som reflekterar det faktum att nästan 80 procent av invandrare till USA sedan 1965 års Immigration Act kommit från Asien eller Latinamerika. Det är en markant förändring från tidigare epoker, då Europa dominerat.⁴⁸ I dag bor det också närmare två miljoner muslimska invandrare i USA. Sedan 1992 har 1,7 miljoner muslimer, en miljon hinduer och en miljon buddister invandrat legalt.⁴⁹

Jämfört med förra sekelskiftet har segregationen mellan invandrare och inhemska befolkning ökat. Förklaringen antas vara att dagens invandrargrupper skiljer sig mer från amerikaner, språkligt och kulturellt.⁵⁰ Ändå uppvisar USA fortfarande goda siffror jämfört med andra invandrarländer när det gäller integration.

Andelen som kategoriseras som fattiga⁵¹ bland invandrare från Latinamerika är 26,9 procent, medan andelen fattiga bland amerikaner av latinamerikansk härkomst är 21,5 procent; bland invandrade asiater och amerikaner med asiatisk härkomst är andelen fattiga i båda fallen 11,8 procent; bland invandrade vita är andelen fattiga 13,1 procent, medan andelen fattiga vita amerikaner är 9,7 procent.⁵² Det tål att upprepas: Andelen fattiga bland invandrade asiater, den historiskt

47 <<http://www.ice.gov/doclib/about/offices/ero/pdf/ero-removals1.pdf>>.

48 "United States : Inflow of foreign-born population by country of birth, by year" (2007: Migration Policy Institute).

49 The Religious Affiliation of U.S., "Immigrants : majority christian, rising share of other faiths", 2003: Pew Research Center.

50 Cutler, Glaeser & Vigdor (2005).

51 Enligt det mått som beskriver fattigdom som inkomst under 60 procent av landets medianinkomst.

52 Center for Immigration Studies, <www.cis.org/node/3876#poverty>.

sett hårdast diskriminerade invandrargruppen, är mindre än andelen fattiga bland vita invandrare.

Andelen immigranter som äger sitt eget företag är 11,5 procent att jämföra med hela befolkningen, där 11,7 procent äger sitt eget företag; andelen immigranter som äger sitt hem är 52,6 procent, i hela befolkningen är andelen 67,5 procent.⁵³

Immigranter som bott i USA i tjugo år eller längre har en genomsnittlig inkomst på 29 000 USD, medan genomsnittsinkomsten för hela befolkningen är 36 000 USD; genomsnittslönen för andra generationens invandrare från Latinamerika i åldersgruppen 25–49 är 41 200 USD, medan genomsnittslönen för hela befolkningen i samma ålderskategori är 46 800 USD.⁵⁴ Därmed tjänar kategorin andra generationens invandrare i USA i genomsnitt nästan lika mycket som den genomsnittliga personinkomsten i USA generellt (42 600 USD, 2012).⁵⁵

Utbildning är en mycket viktig faktor för att jämna ut inkomstskillnader mellan immigranter och amerikaner⁵⁶, och tycks spela större roll än immigratstatus eller etnicitet. Sålunda tjänar en invandrare som bott i USA i tjugo år och har gått ut *highschool* (gymnasiet) i genomsnitt 22 000 USD, medan en amerikan som inte gått ut *highschool* tjänar i genomsnitt 14 000 USD. Genomsnittslönen för invandrare som bott i USA i tjugo år och inte har gått ut *highschool* är 17 000 USD, att jämföra med genomsnittsbefolkningen, som tjänar 3 000 USD mindre per år. I samma invandrarkategori – 20 år i USA – med *highschool*-utbildning är genomsnittslönen 22 000 USD, medan totalbefolkningen tjänar 26 000 USD; när det gäller personer med någon *college*-utbildning är relationen 27 000 USD för invandrare jämfört med 31 000 USD för infödda amerikaner; och för invandrare som bott i USA i tjugo år eller mer och har en fil.kand. eller högre är genomsnittslönen 62 400 USD, vilket är något mer än vad genomsnittslönen är för amerikaner med motsvarande examen från *college*: 61 800 USD.

Den stora skillnaden mellan invandrare och amerikaner återfinns i graden av sjukförsäkring. Hela 34,1 procent av invandrarna saknar sjukförsäkring, medan samma siffra för amerikaner är 13,8 procent. En förklaring är att sjukförsäkringen oftast följer med en fast anställning och bland invandrare är andelen egenföretagare och inte fast anställda större än i totalbefolkningen. Ytterligare en förklaring är att sjukförsäkringssystemet i USA är snårigt och otillgängligt, också för dem som

53 Ibid.

54 Ibid.

55 <<http://bber.unm.edu/econ/us-pci.htm>>.

56 I svensk debatt är det grannliga vad man ska kalla de amerikaner som inte räknas som immigranter. Om man i Sverige skiljer på exempelvis invandrare och etniska svenskar kan man råka illa ut, och om man vill undvika risken att kallas för främlingsfientlig, rasist, och så vidare. Jag har inte märkt samma känslighet i USA, men märker att jag inte riktigt vet vad jag ska använda för begrepp för de amerikaner som inte räknas som immigranter: amerikaner, inhemska befolkning?

har rätt till sjukförsäkring, vilket sannolikt drabbar invandrargrupper hårdare.⁵⁷

Slutsatsen är att USA ytterligare skulle kunna förbättra integrationen för sina invandrare genom att få in dem i utbildningssystemet och hålla dem kvar så länge som möjligt. Medan bara nio procent av amerikaner inte gått ut *highschool* är samma siffra för legala invandrare 25 procent.

Av naturliga skäl – svårigheter att komma in på arbetsmarknaden, sämre tillgång till utbildning, sämre tillgång till sociala nätverk – är statistiken för illegala invandrare inte lika uppmuntrande. Bland illegala invandrare har varannan inte gått ut *highschool* eller motsvarande utbildning i sina hemländer.⁵⁸ Visserligen beräknades 2010 att åtta miljoner illegala invandrare har ett jobb, vilket torde vara nära full sysselsättning med tanke på att inte alla illegala invandrare tillhör arbetskraften (barn, gamla). Det vore givetvis fantastiska siffror för exempelvis gruppen legala invandrare i Sverige, men jobben för den här gruppen i USA är osäkra, arbetsmiljön dålig och inkomsten låg; hushållsinkomsten för illegala invandrare beräknas till 49 000 USD, att jämföra med totalbefolkningens 68 000 USD, ett gap som växer ytterligare om man räknar med att illegala invandrare i genomsnitt har fler barn än i totalbefolkningen.⁵⁹

En mycket tydlig slutsats av den sammanställning som gjorts av Center for Immigration Studies⁶⁰ är att människor som invandrat till USA inte fastnar i utanförskap eller låg inkomst. Det finns ett direkt samband mellan hur länge en invandrare befunnit sig i USA och dennes socioekonomiska ställning, och kurvan uppåt är brant. Anledningen till att de trots detta befinner sig snäppet under totalbefolkningen i nästan alla – men inte alla – kategorier är att deras utgångsläge är betydligt sämre. Just den aspekten är det svårt att se hur man ska komma undan: Anledningen till att människor lämnar sina hemländer och flyttar till USA är ofta just att de befinner sig i fattigdom. Tanken att USA skulle börja sortera sina invandrare, och neka fattiga och outbildade, är varken möjlig eller eftersträfvansvärd, även om det skulle göra mycket för att förbättra invandrares socioekonomiska ställning. Ett land som ofta pekas ut som en förebild när det gäller att integrera invandrare är Kanada, som i hög utsträckning använder sig av just en sådan modell.

57 "Immigrants in the United States : a profile of America's foreign-born population", Center for Immigration Studies, <<http://www.cis.org/node/3876>>.

58 National Public Radio, <npr.org/templates/story/story.php?storyid=4703307>.

59 PewHispanic Center, <<http://pewhispanic.org/reports/report.php%3FReportID=133>>.

60 "Immigrants in the United States : a profile of America's foreign-born population", Center for Immigration Studies, <<http://www.cis.org/node/3876>>.

4 *Invandrare ligger inte det amerikanska samhället till last*

Det finns åtminstone tre negativa föreställningar i USA om invandrare. För det första, att de tar amerikanernas jobb. För det andra, att de ligger samhället till last. För det tredje, att de står för en betydande del av brottsligheten i landet.

Samma tankar återfinns i alla invandrarländer, vi känner igen dem från Sverige. Men i Sverige finns det ytterligare en tanke om att invandrare är ett hot mot landet. Den består i spänningsförhållandet mellan en stor invandring och en stor välfärdsstat. Ett land som lyckas integrera sina invandrare och få ut dem på arbetsmarknaden behöver inte oro sig; tvärtom, i sådana fall blir invandrarna en viktig tillgång för välfärdsstaten. Dels kommer de till landet i vuxen ålder och har alltså inte kostat samhället något under barndomen och ungdomen – två dyra perioder. Dels utgör de en ung grupp, vilket är ovärderligt i ett samhälle med stora åtaganden gentemot sina äldre och obalans mellan generationerna. Kort sagt, våra unga kommer snart att få mycket svårt att livnära våra gamla.

Hur ser det ut i USA?

Social Security är det federala försäkringsprogram som försörjer ålders- och sjukpensionärer. Det finansieras genom inkomst- och arbetsgivar skatter via olika fonder och precis som med många av västvärldens pensionssystem ser framtiden dystert ut. Pensionssystemet i USA behöver reformeras – den svenska pensionsreformen diskuteras – men den kraftiga invandringen kan också innebära räddningen.

Enligt studier som utfördes i mitten av 1990-talet av National Academy of Sciences⁶¹ och dess exekutiva gren National Research Council⁶² beräknades den sammanlagda invandringen bidra netto till Social Security med nästan 3 500 miljarder kronor från 1998 till 2022. Däremot är det offentligas kostnad för genomsnittsinvandrarerna på delstats- och stadsnivå över en livstid beräknad till omkring 175 000 kronor. Förklaringen är att inkomstskatten för invandrare i högre utsträckning är enbart federal, beroende på att invandrare i genomsnitt har lägre löner och mera sällan äger sina bostäder, vilket får särskilt genomslag på delstats- och lokala skatter. Därmed bidrar invandrarna till federala program, men inte till lokala skolor, sjukhus, vägar etcetera, vilka de icke desto mindre utnyttjar.

En sådan beräkning är emellertid ofullständig på ett sätt som missgynnar invandrare. Ekvationen tar inte med några omsättningsskatter, vilka betalas av både legala och illegala invandrare.

Om man väger samman den genomsnittliga invandrarrens bidrag till nationen – utan att väga in dynamiska effekter och delstatsom-

61 <<http://www.nasonline.org/>>.

62 <<http://www.nationalacademies.org/nrc/index.html>>.

sättningsskatt – bidrar denne, enligt NAS/NRC:s studie, med 12 600 kronor över en livstid. En studie⁶³ gjord av den demokratiska tankesmedjan Urban Institute kom fram till att invandrare betalar 492 miljarder kronor i skatt per år, medan de utnyttjar den offentliga sektorns tjänster för 300 miljarder. En studie⁶⁴ från libertarianska tankesmedjan CatoInstitute visade, inte överraskande, att den genomsnittlige invandraren går från att kosta det offentliga under sina första år i landet, till att bidra efter omkring ett decennium. Sammanlagt betalar invandrare enligt en annan studie med 1 100 miljarder kronor i skatter på olika nivåer. Väger man samman lokala, delstatliga och federala netton innebär detta att invandrare betalar in mer i skatter än vad de tar emot i tjänster och bidrag.⁶⁵

När det gäller brottslighet är bilden å ena sidan komplex, å andra sidan entydig, beroende på vilket perspektiv man intar. Om man tar en promenad i Los Angeles Rampart District är det ganska tydligt att det är en svårt brottsutsatt stadsdel, som också är starkt dominerad av latinos. Gängvåldet är ständigt närvarande, droger säljs öppet och graffitti och annan vandalism syns överallt. Den sortens observationer säger något om en marginell del av invandrabefolkningen, men har oproportionerligt stor påverkan på medelklassens attityder.

Man kan jämföra med européers fördomsfulla och slentrianmässiga bild av USA:s svarta befolkning, som en ghettoiserad, fattig, drog-bemängd, våldsutsatt och gängdominerad underklass. Faktum är att 2,5 miljoner svarta går på universitet; 50 000 är läkare, 80 000 undervisar på *college*, vartannat svart hushåll äger sitt hem; omsättningen för företag som ägs av svarta är omkring 1 000 miljarder fördelat på 1,5 miljoner företag varav tusen företag har fler än hundra anställda. Om man skulle lyfta ut alla svarta i USA och räkna dem som invånare i sitt eget land blir det världens artonde rikaste land.⁶⁶

Bilden är liknande inom den totala invandrargruppen, med skillnaden att den generellt är mer välmående än den afrikanamerikanska, något som också gäller för latinogruppen.⁶⁷

Om man lyfter blicken från Los Angeles Rampart District och blickar ut över den totala invandrargruppen visar sig ett helt annat landskap vad beträffar brottsligheten.

En svepande observation är att brottsligheten i USA har gått ner konstant under de senaste tjugo åren (både våldsbrott och stölder har närmast halverats), samtidigt som antalet illegala invandrare har mer än fördubblats och den totala gruppen invandrare ökat med 60 procent.

63 <<http://www.ilw.com/articles/2002,0503-AILF.shtml>>.

64 <<https://www.aclu.org/immigrants-rights/immigration-myths-and-facts>>.

65 American Immigration Law Foundation, <<http://www.immigrationpolicy.org/sites/default/files/docs/Making%20a%20Difference.pdf>>.

66 Poirier Martinsson (2008).

67 <http://www.census.gov/hhes/www/poverty/publications/Appendix_Tables1-24.pdf>.

Om man bryter ner de siffrorna på delstatsnivå finner man att brottsligheten är som lägst i de delstater där invandringen är som störst.⁶⁸ Från 1999 till 2006 sjönk det sammanlagda antalet brott med 13,6 procent i de 19 delstater med störst andel invandrare, att jämföra med en brottsnedgång på 7,1 procent i resten av USA. Siffrorna är inte friserade av delstater med äldre, väletablerade invandrargrupper; de tio delstater med störst invandring under senare år hade minst antal brott totalt.⁶⁹ Samma observation gäller för de städer med störst invandringsbefolkning, exempelvis New York, Los Angeles, Chicago och Miami.⁷⁰

Precis som promenaden i Los Angeles Rampart District visar, finns det ett samband mellan socialt utanförskap och brottslighet. Statistiskt lider invandrare i något högre grad än amerikaner av fattigdom och arbetslöshet. Icke desto mindre visar en studie från USA:s justitiedepartement att invandrares relativt låga andel i brottsstatistiken bevaras också när det gäller socialt utsatta invandrargrupper.⁷¹

Många invandrargrupper har en oproportionerligt stor andel minderåriga. Om man inte skiljer ut den gruppen skulle det kunna vara en anledning till varför invandrargrupper uppvisar en lägre brottsfrekvens än infödda amerikaner: Barn begår inte brott, det gör unga män, framför allt arbetslösa och lågutbildade. I den gruppen visar det sig emellertid att för varje enskild invandrargrupp är brottsligheten lägre än för infödda amerikaner, och skillnaden förstärks bland lågutbildade. I åldersgruppen 18–39 år är det fem gånger så vanligt att infödda amerikaner sitter i fängelse än bland invandrare. År 2000 var det tio gånger vanligare för infödda amerikaner som inte gått ut *highschool* att sitta i fängelse, än bland invandrare som inte gått ut *highschool*.⁷²

Det kvittar hur man vänder och vrider på siffrorna. I Kalifornien, med sin stora andel invandrare, visar det sig att infödda amerikaner sitter i fängelse i högre grad än infödda amerikaner i landet som helhet, medan invandrare i Kalifornien sitter i fängelse i lägre grad än invandrare i resten av landet. Latinos som är födda i USA löper större risk att hamna i fängelse än latinos som är födda utanför USA.

Slutsatsen är ofrånkomlig. Invandrare begår färre brott än övriga befolkningen. Siffrorna är till och med så slående att det har förts fram tankar om att det är de senaste tjugo årens ökade invandring som ligger bakom den sjunkande brottsligheten⁷³ och att en hög förekomst av invandrare i städer och stadsdelar ger en tryggare miljö.⁷⁴

Frågan om brottslighet bland invandrare i Sverige är känslig och påståendet att invandrare står för en oproportionerligt stor andel av brottsligheten i Sverige är i sig luddigt. Vad händer om man viktat för

68 Nadler (2008).

69 Ibid.

70 Rumbaut & Ewing (2007).

71 Martinez & Lee (2000).

72 Ibid.

73 Sampson (2006).

74 Press (2006).

utbildning, ursprungsland, socioekonomisk status, brottstyp, antal år i Sverige etcetera?

På grund av frågans känslighet bedrivs det inte lika mycket och inte lika bra forskning i Sverige på området; jag förmodar att forskarna är oroliga att komma fram till slutsatser de inte vågar publicera. Det är synd, då tydlig empiri för att invandrare *inte* är överrepresenterade i brottsstatistiken vore en god nyhet, medan tydlig empiri för att invandrare *är* överrepresenterade i brottsstatistiken skulle ge mer kunskap som kunde vara behjälplig för att åtgärda problemet.

Dock, den lilla forskning som finns tyder på att utrikesfödda i Sverige faktiskt begår brott i högre grad än inrikes födda⁷⁵, och bryter man ner statistiken finns det mycket som talar för att man skulle finna ännu tydligare skillnader i olika särskilt utsatta kategorier.⁷⁶ Jag vet inte vad det beror på.

Men varför begår då invandrare i USA istället mindre brott än infödda amerikaner? Ett skäl är att legala invandrare söker sig till USA för att förbättra sin tillvaro socialt och ekonomiskt. Det är en drivkraft som står i ett direkt motsatsförhållande till kriminalitet. Tanken in-finner sig att USA:s gynnsamma brottsstatistik för invandrare jämfört med Sveriges kan beror på att Sverige har en större andel flykting-invandrare, som kommit till Sverige inte för att de vill *dit*, utan för att de är på flykt. Dock visar det sig att även flyktinginvandrare och illegala invandrare i USA är underrepresenterade i brottsstatistiken.⁷⁷ (Illegala invandrare har ännu mer att förlora på att begå brott, då de kommer att deporteras om de åker fast.)

Förmodligen hör brottsbenägenheten bland invandrare ihop med den allmänna integrationen i samhället, en tanke som är närmast tautologisk; integration innebär ju att sådana olikheter försvinner.

En hypotes för varför Sverige då lyckas sämre än USA med att integrera invandrare kan vara att invandrare i Sverige i betydligt högre grad står utanför arbetsmarknaden. Att god tillväxt och en flexibel arbetsmarknad är viktigt – kanske viktigare än allt annat – för integrationen märktes i USA efter andra världskriget, då dels invandringen av kulturellt avlägsna grupper var stor, dels tillgången på jobb riklig.

I *American Immigration* visar historikern David Gerber att detta också innebar att fördomar mot invandrare lättade: "With enough opportunity for everyone, the old prejudices were gradually relaxed, and along side them the old barrier stomutual accomodation".⁷⁸

Samma sak gällde för 1960-talet, med dess starka tillväxt och ökande tolerans för invandrare. I Gallups mätningar över tid av hur amerikaner ställer sig till invandrare syns dessutom att de varit som mest

75 <<http://www.migrationsinfo.se/valfard/kriminalitet/>>.

76 <<http://www.sydsvenskan.se/sverige/rapport-om-brott-bland-invandrare-vacker-debatt/>>.

77 <<http://www.policymic.com/articles/43599/8-of-the-most-vicious-myths-about-illegal-immigrants>>.

78 Gerber (2011).

positiva under 1990-talet, ytterligare ett decennium då USA såg stark tillväxt och en generös arbetsmarknad.

Goda tider tillsammans med låga trösklar in på arbetsmarknaden i USA (hög förekomst av låglönejobb och lättare för arbetsgivare att säga upp anställda) innebar på 1990-talet att det dröjde i genomsnitt sex månader för nyanlända invandrare innan de fick ett jobb. Det är en modell som Sverige tagit kraftigt avstånd från. Samtidigt är mediantiden i Sverige mellan uppehållstillstånd och första jobb sju år; femtio procent av utomeuropeiska invandrare är arbetslösa; efter två år i Sverige står sju av tio invandrare utanför arbetsmarknaden och av de tre som tagit sig in är det bara en som har en vanlig anställning.

Eventuellt är det så att kampen för en stabil arbetsmarknad för anställda svenskar bedrivs till priset av att invandrare i Sverige i lägre grad får jobb, inte ges chansen att klättra på den sociala stegen och ytterst i högre grad begår brott.

5 Attityder till invandrare

I högtidstalen betonas ständigt att USA är ett land av och för invandrare. Opinionsmätningar visar dock att amerikaners inställning till invandring är komplex.

En allmän observation är att amerikaner generellt uppskattar invandring när det handlar om grupper som varit länge i landet. Enligt en opinionsmätning gjord 1982 av Roper Center vid University of Connecticut ansåg amerikaner att det var ”mycket bra” att polacker, judar och italienare invandrat till USA, medan man var mindre positiva till exempelvis mexikaner och filippiner.⁷⁹

När det gäller dagens invandring är majoriteten amerikaner på det hela taget negativt inställd. Enligt en studie av Center for Immigration Studies från 2006 ansåg 68 procent att USA tar emot för många invandrare. Enligt en studie från samma institut från 2005 ansåg 55 procent av amerikanerna att nivån på invandringen var lagom. Mätningen visade också att ju mer kontakt amerikaner har med invandrare, desto mer positiv är deras inställning.⁸⁰ Attityderna tycks någorlunda stabila över tiden, exempelvis visade en mätning gjord strax efter 11 september att 55 procent ville minska den legala invandringen. Fyra år senare ville 68 procent minska invandringen.

Doris Meissner, chef för Immigration and Naturalization Service vid USA:s justitiedepartement, noterade strax efter 11 september: ”The single most remarkable development post-September 11, from an immigration standpoint, is that we had no debate or serious effort to shut down immigration.”⁸¹

Något motsägelsefullt anser en stabil majoritet amerikaner, samtidigt som de vill minska eller inte öka invandringen, att invandrare är och har varit bra för landet på grund av att de arbetar hårt och för med sig särskilda kunskaper.

I allmänhet är amerikaner emot att utvisa illegala invandrare. Enligt en mätning av Fox News ansåg bara 19 procent att alla illegala invandrare bör deporteras; på samma fråga i en mätning av National Journal svarade 25 procent att de anser att alla illegala invandrare bör deporteras, oavsett hur länge de befunnit sig i landet. Enligt samma två mätningar ansåg 66 procent att illegala invandrare ska ges möjlighet att bli medborgare, medan 67 procent ansåg att de bör få uppehållstillstånd om de varit i landet länge utan att bryta mot lagen.⁸² I en mätning av Pew

79 <http://www.ropercenter.uconn.edu/data_access/tag/immigration.html>.

80 <<http://cis.org/search/node/opinion>>.

81 Intervju gjord av historikern Roger Daniels i december 2002 (Daniels, Roger, *Guarding the Golden Door. American immigration policy and immigrants since 1882* (2004: Hill & Wang).

82 <<http://www.americanprogress.org/issues/immigration/report/2012/07/06/11888/the-facts-on-immigration-today/#polling>>.

Research från 2013 svarade 71 procent att det borde finnas en legal möjlighet för illegala invandrare att stanna i landet.⁸³

Enligt en mätning 2012 av NBC News/Wall Street Journal gav nästan 70 procent sitt stöd till DREAM Act, ett förslag som under vissa givna villkor ger unga, illegala invandrare permanent uppehållstillstånd. Också i en delstat som Arizona (som kritiserats hårt under de senaste åren för att polisen, enligt en ny lag, får kräva att personer visar uppehållstillstånd om polisen har kontaktat vederbörande av oberoende skäl) är stödet för DREAM Act kraftigt: Nästan 75 procent var positiva enligt en mätning från 2012 av Merrill/Morrison Institute.⁸⁴

Det starka stödet för att ge illegala invandrare möjlighet att stanna i landet får stöd av att de bidrar till att stärka samhället ekonomiskt; medan illegala invandrare utgör 3,7 procent av befolkningen utgör de 5,2 procent av arbetskraften.⁸⁵

Inom religiösa grupper motiveras den positiva inställningen också av humanitära skäl.⁸⁶ Många illegala invandrare har bott i decennier i landet, 86 procent har bott i USA i minst sju år, många har barn som aldrig har sett sina föräldrars hemland. År 2010 fanns det 4,5 miljoner barn födda i USA med minst en illegal invandrare som förälder. Deportering av illegala invandrare skulle också innebära att man splittrade familjer, då det inte är ovanligt med hushåll som består av både illegala invandrare och amerikanska medborgare eller invandrare med uppehållstillstånd. År 2010 fanns det nio miljoner blandade familjer i USA, det vill säga de bestod av både någon illegal invandrare och en eller flera personer med uppehållstillstånd eller medborgarstatus.⁸⁷

Till detta kommer den enorma, praktiska utmaning det skulle vara att utvisa 12 miljoner människor, varav många har starka känslomässiga och sociala band till USA. Det är talande att ingen politiker på nationell nivå har lagt något sådant förslag, inte heller någon av de politiker som är mycket negativa till illegala invandrare och invandrarreform, och som är beroende av ett väljarunderlag med motsvarande attityder. Ett sådant förslag vore helt enkelt inte seriöst.

Samtidigt visar flera undersökningar att inställningen bland amerikaner är mer positivtill invandrare som kommit till USA på laglig väg. En snarlik observation gäller amerikaners inställning till invandrare som arbetar och sköter sig: Rädslan för invandrare från andra kulturer

83 "Most say illegal immigrants should be allowed to stay, but citizenship is more divisive", 2013; Pew research center for the people and the press, <<http://www.people-press.org/2013/03/28/most-say-illegal-immigrants-should-be-allowed-to-stay-but-citizenship-is-more-divisive/>>.

84 Ibid.

85 Ibid.

86 <<http://www.people-press.org/2013/03/28/most-say-illegal-immigrants-should-be-allowed-to-stay-but-citizenship-is-more-divisive/>>.

87 <<http://www.americanprogress.org/issues/immigration/report/2012/07/06/11888/the-facts-on-immigration-today/#polling>>.

är mindre än rädslan för invandrare som inte har ett jobb.⁸⁸ Att attityden till invandrare beror på i vilken grad de sköter sig och arbetar är en generell och tydlig observation.⁸⁹

Mot bakgrund av att illegala invandrarna bidrar starkt till den amerikanska ekonomin; de humanitära skälen för att låta dem stanna i landet; den oöverstigliga uppgiften att utvisa dem; och, framför allt, den överväldigande majoritet som ställer sig positiv till att låta dem stanna, är det närmast obegripligt att landet inte lyckats samla sig till en reform som tacklar problemet. President George W. Bush gjorde kraftiga ansträngningar under sin tid i Vita huset, och har kallat det sitt största misslyckande att han inte nådde fram till en reform. Under president Barack Obama har ansträngningarna för att formulera och driva igenom en reform mattats och för närvarande tyder inte mycket på att saken kommer att förändras inom överskådlig framtid.

Politiskt består problemet i att övervinna en ohelig allians bestående av Tea partyrörelsen till höger och fackföreningsrörelsen till vänster. Medan det finns stråk av främlingsfientlighet i båda dessa grupper, vore det orättvist att säga att detta driver dem. Från vänster är det oron för att legaliserade invandrare ska ta jobb och dumpa löner, men man ser inga starka tendenser i riktning mot kulturell antipati. Historiska studier visar att fackföreningsrörelsens motstånd till invandring fram till 1960-talet drevs lika mycket av främlingsfientlighet som arbetsmarknadspolitiska hänsyn, men i samband med framväxten av medborgarrättsrörelsen skiftade attityderna. Kvar finns dock omsorgen om de egna jobben och lönerna. I princip är det kanske inte så konstigt – en förening värnar sina betalande medlemmar – men konsekvenserna för de illegala invandrarna är svåra.⁹⁰

Från höger finns en hög tolerans för invandrare som går till jobbet, klipper gräsmattan och målar staketet. De främlingsfientliga stämningarna mot etniska invandrare är marginella, medan kritiken mot invandrare som inte kommit in på arbetsmarknaden är omaskerad. (Man skönjer dock inte samma antipati mot vita amerikaner som står utanför arbetsmarknaden, de får snarare sympati.)

Även om de illegala invandrarnas situation i många avseenden är bättre än vad deras legala ställning antyder – avståndet till illegala invandrare i Sverige är enormt – är läget i dag oacceptabelt. Avsaknaden av sjukförsäkring, i många delstater avsaknaden av körkort, svårigheterna för barnen att fortsätta studierna efter grundskolan, inget fast jobb, ofta svår arbetsmiljö, inga regleringar vad beträffar arbetstider etcetera, betyder att illegala invandrare håller på att etablera sig som en underklass i USA, tillgänglig för resten av befolkningen som namnlösa

88 "Legal vs. Legal immigration", 2007: Public Agenda.

89 Espenshade & Belanger (1998).

90 Daniels (2004).

arbetare vid tillfälliga behov. I detta ligger också paradoxalt nog hoppet för en reform. Spänningsförhållandet mellan den övriga befolkningens värderingar och de illegala invandranas situation blir tydligare, inte minst i takt med att gruppen latinos med amerikanskt medborgarskap växer och bildar en allt viktigare väljargrupp. De politiska låsningarna för en reform framstår just nu som järnhårda, men läget blir också alltmer pressat. När processen mot en lösning för de illegala invandrarna påbörjas kan det därför gå fortare än vad någon i dag anar.

6 Ett annat Amerika?

I Texas är i dag ungefär hälften av befolkningen vita amerikaner; inom kort kommer vi att befinna oss i minoritet. Jag har två mexikanska andra-generationens invandrare ingifta i min släkt; en av mina bästa vänner, som bor i Rio Grande Valley, har nyligen gift sig med en illegalt invandrad mexikanska; i min bokklubb med åtta medlemmar har vi en mexikansk invandrare, med honom diskuterar vi Lars Gustafsson. Alla jag känner i Texas har en handfull liknande relationer att berätta om. Andelen latinos i Texas håller i växande grad på att bilda en medelklass som smälter samman med den vita befolkningen.

Trenden ser likadan ut över hela landet. Enligt en rapport⁹¹ från Pew Research Center kommer vita amerikaner år 2050 utgöra 47 procent av USA:s befolkning; den sammanlagda befolkningen spås vara 438 miljoner jämfört med dagen 306 miljoner. 82 procent av ökningen spås komma från invandring. Andelen svarta är i dag tolv procent och har varit stabil under lång tid; tillväxten av icke-vita beräknas till övervägande del bestå av en växande andel latinos, som tros tredubblas under de kommande fyrtio åren, och därmed öka från 14 procent av befolkningen 2005 till 29 procent 2050. Också den asiatiska andelen kommer att växa kraftigt i förhållande till den vita. I dag utgör amerikaner av asiatisk härkomst 13 procent av USA:s befolkning – 35,3 miljoner – och är därmed en större grupp än landets afrikaner. Under 1990-talet stod amerikaner med asiatiskt ursprung för över 75 procent av Kaliforniens befolkningstillväxt, vilket innebar en ökning av den asiatiska befolkningen med omkring 30 procent, huvudsakligen till följd av invandring.

Projicerings för framtiden är alltid osäkra – Pew Research Center släppte en liknande rapport 2005, då man spådde att vita 2050 skulle vara 67 procent – men forskningen och historiska trender är alltför entydiga för att det ska gå att hävda något annat än att morgondagens USA kommer att se helt annorlunda ut jämfört med gårdagen när det gäller demografi. År 1960 var andelen vita i USA 85 procent; i Kalifornien var andelen vita 1970 omkring 80 procent. I dag är vita i minoritet i Kalifornien, New Mexico, Hawaii och District of Columbia, i Texas kommer det när som helst att vara fallet.⁹² I 35 av USA:s 50 största städer var vita amerikaner antingen i minoritet vid den senaste folkräkningen, eller beräknas vara det inom kort.

USA är på väg mot en ny period i sin historia då landet inte bara i retoriken kommer att vara en nation av invandrare. Därmed kommer attityderna mot asiater och latinos att förändras och likna dem som anglos i dag uppbär i förhållande till judar, polacker och italienare: Vål-

⁹¹ Passel (2008).

⁹² <<http://www.cbsnews.com/stories/2001/03/30/national/main282687.shtml>>.

bekanta, trygga etniska grupper, som man vet var man har, och vars mat och traditioner man uppskattar.

Vilken invandrargrupp kommer morgondagens latinos och asiater uppfatta som inte riktiga amerikaner?

7 En impressionistisk analys

Jag brukar påstå i samtal med svenskar att rasismen i USA i dag är ett krympande randfenomen – och då mötas av klintrogenhet. Med tanke på de socioekonomiska skillnaderna mellan utrikesfödda invandrare och amerikaner (märkbar, men försumbar jämfört med läget i Sverige och varje annat västligt invandrarland), och utanförskapet för afrikan-amerikaner i USA:s innerstäder, förstår jag reaktionen. Vid första anblicken tycks det som om det amerikanska samhället i hög grad sorterar efter hudfärg.

Ändå vill jag påstå att jag har rätt. Relationen mellan hudfärg och utanförskap är en korrelation motiverad av historiska orsaker, inte ett orsakssamband motiverat av dagens attityder.

Amerikaner bedömer – och dömer – varandra med hänsyn till sociala faktorer, inte etnicitet eller hudfärg. Det är sant att många amerikaner inte har stort tålamod med underliggande förklaringar till varför vissa grupper innehåller fler arbetslösa, lågutbildade och fattiga; vad har grupptillhörighet att göra med individens möjligheter och prestationer? Attityden är befriande, samtidigt som den ställer höga krav.

När folk frågar mig vad jag tycker om med Texas svarar jag alltid samma två saker. För det första, vädret. För det andra, jag tycker om det mångkulturella samhället, och det finns inte i Sverige. I Stockholm möter jag, med en mild överdrift, etniska svenskar. Utlänningar ser jag på avstånd. Här träffar jag ständigt och på lika villkor människor av olika etnicitet: de har jobb, två bilar, bor i villa. De har tagit sin plats i samhället. De är amerikaner, men bär med sig sina särskilda kulturella särdrag från landet de eller deras föräldrar har lämnat.

I gruppen latinos arbetar var femte person som är 16 år eller äldre inom *management, business, science, and arts*. Över en miljon har tjänstgjort i det militära. Två av tre latinos som är äldre än 25 år har minst gymnasieutbildning, var sjunde har en fil.kand., var sjunde universitetsstudent är latino, och 1,2 miljoner har högre examen. Det finns 2,5 miljoner företag som ägs av latinos. I New Mexico ägs vart fjärde företag av en latino, i Texas vart femte.

Det kvittar om du är svart, brun, gul eller vit; om du sköter dig och tar ansvar för ditt liv då är du på insidan. Dimensionen som spelar roll är den socioekonomiska, inte etnicitet, kön, religion eller hudfärg.

Baksidan av medaljen är att ansvaret för utanförskap också läggs på den enskilde. Det är ibland orättvist.

Ovan nämnde jag hur stark den svarta medelklassen trots allt är, och redovisade siffror som argument. Om man är svensk och lever i USA är det märkliga inte att ens läkare är svart; det märkliga är att ingen tänker på det. I Sverige noterar man när en utlänning lyckats. Här noterar man det inte. I Sverige är vi stolta över Nyamko Sabuni, men i USA vet ingen att Colin Powell eller Condi Rice har svart skinn. När president Obamas hudfärg diskuteras handlar det nu för tiden –

efter valnattens suck av gläjde – oftare om kritik för att han gör för stor affär av saken, än att han är svart och president.

Allt detta tillsammans – utan rangordning – är den första anledningen till att USA lyckas väl med integreringen av invandrare.

Det andra skälet är att invandrare inte ger upp sin etnicitet och att de bildar små samhällen kring sin delade erfarenhet med andra av samma ursprung. I Sverige finns det en föreställning om att det i fysisk bemärkelse segregerade samhället är en dålig sak. Det förhåller sig tvärtom. Det är en styrka för varje etnisk grupp att vara samlad i samma stadsdel. Invandrare av samma etnicitet ger varandra ekonomiskt och socialt stöd, de har sina egna institutioner, sina egna kyrkor, ekonomiska och yrkesmässiga enklaver, informella nätverk, språk och gemensamma erfarenheter. Därifrån blir de amerikaner, påverkas av sitt nya land och påverkar sitt nya land.

Historikern David Gerber skriver om hur detta är exempel på ”... cohesive pluralism [that] demonstrates the power of ethnicity simultaneously to strengthen the group and to assist it in speeding its way into the mainstream. [I]ts homogenizing social and political arrangements have created opportunities for them to become a part of an American society that becomes more unified and hence stronger because of the integration of diverse peoples, who retain their differences, even as they come to act and think in common.”

Styrkan i sammanhållningen ger en hemvist i främmande land, från vilken man är stark i mötet med andra. Här hamnar ingen somalier i en SFI-klass tillsammans med femton andra personer från femton andra länder. Här, som i det klassiska exemplet från Minneapolis, öppnar två somalier en restaurang tillsammans. De anställer bara somalier, och tillsammans möter de sedan varenda dag amerikaner som gäster, som söker jobb, som levererar varor, som lagar diskmaskinen, som säljer försäkringar, och så vidare.

Och plötsligt är somalierna amerikaner. ”Assimilation”, som sociologerna Richard Alba och Victor Nee skrivit, ”is something that frequently enough happens to people while they are making other plans.”

Den tredje anledningen är att det finns gott om otrygga låglönejobb. För tio–femton år sedan hörde jag en svensk journalist – jag minns inga närmare detaljer – intervju en amerikansk politiker med ansvar för integration av invandrare (jag visste inte att det fanns någon sådan).

Reportern började ställa frågor om åtgärder. Amerikanen svarade: ”De behöver lära sig språket, och får de ett arbete så ordnar det sig”. Efter tio frågor kändes det som om reportern gav upp. Han hade jabbat, försökt hitta olika infallsvinklar, varierat sina frågor, men varenda gång svarade amerikanen att ”... får de ett arbete ordnar det sig”.

Så är det. Integrationspolitik är arbetsmarknadspolitik. Det finns ingen anledning att sticka under stol med att otrygga låglönejobb har

sina baksidor: ingen sjukförsäkring, ingen semester, ingen vardagslyx, och om arbetsgivaren får ett horn i sidan till dig kan du stå på gatan utan jobb samma dag.

Men man ska heller inte sticka under stol med att det i hög grad är de jobben som är understa pinnen på stegen för miljoner invandrare. Att det är de jobben som lär dem språket och ger dem sociala nätverk. Att det är de jobben som lär dem ett yrke som gör att de sedan kan söka sig vidare till en anställning som är något bättre betald, något tryggare.

Jag inbillar mig inte att det finns en läxa att lära för Sverige i det här avseendet. Vår tradition är en annan, våra värderingar ser annorlunda ut. Men kanske ska vi ibland reflektera över det amerikanska talesättet, att det inte finns några gratisluncher. Lyxen vi kräver när vi avfärdar otrygga låglönejobb – för det är ur ett samhällsperspektiv och ur ett globalt perspektiv en lyx – kommer med ett pris: Mediantiden mellan uppehållstillstånd och första jobb i Sverige är sju år. Femtio procent av Sveriges utomeuropeiska invandrare är arbetslösa. Efter två år står sju av tio invandrare i Sverige utanför arbetsmarknaden. Av de tre som tagit sig in är det bara en som har en vanlig anställning.

Men vi har åtminstone inga otrygga låglönejobb.

(Jag antar att saken gäller vad de som invandrat till Sverige hade föredragit – om någon frågat dem.)

För det fjärde har landets självbild betydelse. Amerikaner är också människor och när tider är dåliga eller omständigheter otrygga och gatorna fylls av främlingar som ser annorlunda ut, talar ett annat språk och börjar konkurrera om de jobb som redan inte räcker till alla – nå, då skyller de till och med det dåliga vädret på nykomlingarna.

Men de gör det i mindre utsträckning än andra. USA har haft sina massrörelser av diskriminering mot katoliker, judar, kineser, irländare och några till. Motkraften till dessa massrörelser är dels idén som USA är byggd på, om alla människors rätt att eftersträva lycka och framgång (underförstått på lika villkor), som utgår från att medborgare är den som ansluter sig till den idén, medan blodslinje, religion, språk och favoriträtt ytterst inte spelar någon roll. Det är ingen slump att USA aldrig haft ett främlingsfientligt parti.

Dels består det inbyggda motståndet i medvetenheten om att alla är invandrare. Min amerikanska familj har på fädernet varit i Amerika i 350 år, men den vet varifrån den kommer. På mödernet kom den från Tyskland för hundra år sedan och byggde en farm i Guadalupe County, Texas. Folket i trakten kallade den för Zuehl's homestead; i dag är Zuehl en liten stad strax öster om San Antonio. De vet också varifrån de kommer.

Om amerikaner inte själva kom hit gjorde deras föräldrar det eller deras föräldrar, och så vidare. Och jag tror aldrig jag träffat en amerikan som inte vet varifrån han kommer.

Jag frågade en gång en israelisk jude om de 1,2 miljoner ryssar som

kom till Israel mellan 1989 och 2002. I början möttes de av ett starkt välkomnande – ”för varje invandrare blir vi starkare” var en vanlig slogan. Det gick några år, sedan växte ett visst missnöje, men i dag är rysarna på det hela taget väl integrerade i Israel. ”De sovjetiska judarna är nu integrerade i vårt land och har blivit ett viktigt inslag i alla delar av samhället”, sade premiärminister Benjamin Netanyahu 2009. Någon skulle kanske ha vissa invändningar mot Netanyahus påstående och kallat det en skönmålning, men med tanke på att Israel hade 4,5 miljoner invånare när de ryska judarna började komma och 6,5 miljoner när invandringsvågen ebbade ut, är det närmast ett mirakel att integrationen gått så smärtfritt. Så frågan kvarstår: Hur kunde det komma sig?

”Jag minns en gång när jag tittade ut genom fönstret från min lägenhet”, svarade han. ”Jag såg en rysk familj komma nedför gatan. De var klädda som i ett fotografi från 1920-talet och släpade en vagn efter sig med allt de ägde. Och jag blev rörd. De var judar som kom till Israel, precis som vi alla gjort, många på flykt undan förföljelse till en plats som var hemma.” I det sammanhanget är allt annat sekundärt: integrationspolitik, ekonomiska incitament, arbetsmarknadsregleringar. Sådant spelar roll, men de kan göras meningslösa om folkets attityder till invandrarna är negativa och man kan till och med klara sig utan dem om folkets attityder är tillräckligt positiva.

Inget är viktigare för lyckad integration än att se sig själv i invandraren. Sådant är den sentimentala och idealistiska självbilden i USA, och eftersom den är sentimental och idealistisk står den inte alltid emot när den utmanas. Men den är på riktigt. Det är också därför Sverigedemokraterna är ett så destruktivt parti. Det talar om för oss att vi ska se på invandrare som något främmande.

Fyra anledningar till att USA är ett bra land att komma till och varför det är bra för USA att invandrare kommer dit:

Att folket bedömer – och dömer – människor efter ”the content of their character”, inte efter etnicitet eller hudfärg.

Att invandrare håller ihop i etniska grupper, behåller sina kulturella särdrag, och hämtar styrka i den gemenskapen.

Att det finns otrygga låglönejobb som ett första steg in på arbetsmarknaden och därmed in i samhället.

Att USA:s självbild fortfarande består i att det är ett land av och för invandrare.

Går någon av dem att överföra till Sverige? Kan vi lära oss något av USA?

Jag tror inte det.

Roland Poirier Martinsson

11 september 2013, Wimberley, Texas.

8 Tryckta källor

- Anbinder, Tyler (1991) *Nativism and slavery : the northern know-nothings and the politics of the 1850s*, Oxford: Oxford University Press.
- Aarim, Najia (2003) *Chinese immigrants, African Americans, and racial anxiety in the United States, 1848–1882*, Champaign: University of Illinois Press.
- Caro, Robert (1982), *The Path to Power*. New York City: Alfred A. Knopf.
- Caro, Robert (1990) *Means of Ascent*. New York City: Alfred A. Knopf.
- Caro, Robert (2002) *Master of the Senate*. New York City: Alfred A. Knopf.
- Cutler, David M., Glaeser, Edward, L. & Vigdor, Jacob L. (2005) "Is the melting pot still hot? explaining the resurgence of immigrant segregation", National Bureau of Economic Research.
- Daniels, Roger (2004) *Guarding the Golden Door : American immigration policy and immigrants since 1882*. New York City: Hill & Wang.
- Dinnerstein, Leonard & Reimers, David M. (2009) *Ethnic Americans : a history of immigration*, 5e utg. New York City: Columbia University Press.
- Espenshade, Thomas J. och Belanger, Maryanne (1998) "Immigration and public opinion", i *Crossings: Mexican immigration in interdisciplinary perspectives*, Marcelo M. Suarez-Orozco, red. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Franklin, Benjamin (2007 [1751]) *Observations concerning the increase of mankind*, Montana: Kessinger Publishing.
- Gerber, David (2011) *American Immigration*, Oxford: Oxford University Press.
- Kanazawa, Mark (2005) "Immigration, exclusion, and taxation : anti-chinese legislation in gold rush California", *The Journal of Economic History*, Vol. 65, nr. 3, ss. 779–805. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kettner, James (1978) *The development of American citizenship, 1608–1870*, North Carolina: University of North Carolina Press.
- Martinez, Jr. och Lee, Matthe, T. (2000) "On Immigration and Crime", National Institute of Justice.
- McCullough, David (1993) *Truman*, New York City: Simon & Schuster.
- Middlekauff, Robert (2007) *The Glorious cause : the American revolution*. Oxford: Oxford University Press
- Nadler, Richard (2008) *Immigration and the wealth of States*, Americas Majority Foundation.
- Niiya, Brian (1993) *Japanese American history : an A-to-Z reference from 1868 to the present*, New York City: Facts on File.
- Nuys, Frank (1980) *Americanizing the west : race, immigrants, and citizenship, 1890–1930*. Lawrence: University Press of Kansas..
- Poirier Martinsson, Roland (2008) "Sanningen om det svarta Amerika". Stockholm: Neo Magasin.
- Porter, Kirk H., Johnson, Donald (1970) *National Party Platforms, 1940–1968*. Champaign: University of Illinois Press.
- Passel, Jeffrey (2008) "Immigration to play lead role in future U.S. growth", Washington: Pew Research Center.
- Press, Eyal (2006) "Do immigrants make us safer?", New York Times Magazine.
- Robinson, Greg (2003) *By order of the President: FDR and the internment of Japanese Americans*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Roedinger, David R. (2005) *Working towards whiteness : how America's immigrants became white*. New York City: Basic Books.

Rumbaut, Rubén, G. & Ewing, Walter A. (2007) "The myth of immigrant criminality and the paradox of assimilation : incarceration rates among natives and foreign-born men", Immigration Policy Center.

Sampson, Robert J. (2006) "Open doors don't invite criminals : is increased immigration behind the drop in crime?", New York Times.

Smyth, Albert Henry (1905), (red.), "Letter to Peter Collinson", *The writings of Benjamin Franklin*, Vol. III. London: MacMillan & Co.

Terrazas, Aaron & Batalova, Jeanne (2009) "Frequently requested statistics on immigrants in the United States", Migration Policy Institute.

Truman, Harry S. (1963), *Harry S. Truman*, Government Printing Office.